

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

autor: Jan Zeman

Souhrn:

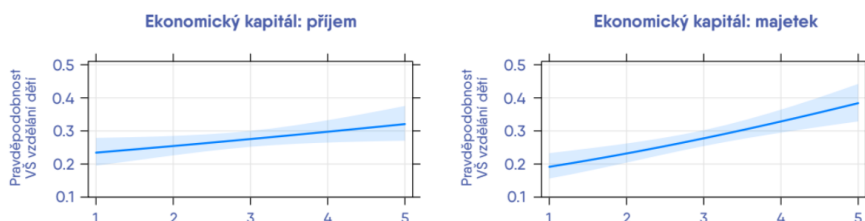
- Na střední školy bude v následujících dvou letech velký přetlak zájemců.
- Nedostupnost placené přípravy na přijímací zkoušky může zasáhnout více rodin než dříve kvůli ekonomické recesi.
- Socioekonomické znevýhodnění ovlivňuje pravděpodobnost pro přijetí na SŠ a aspirace studenta směřovat na VŠ.
- Situaci by mohly řešit sociální slevy na přípravné kurzy. Ty jsou individuálně nastaveny každým poskytovatelem.

Finanční prostředky ovlivňují vzdělávací dráhu

Zpomalující ekonomika ovlivňuje státní rozpočet i životy běžných lidí. Provázanost ekonomické úrovně domácnosti s účastí dětí na středních a vysokých školách je statisticky ověřená v článku [Faktory ovlivňující přechod žáků do středoškolských maturitních oborů](#), kde je uvedeno, že: „Socioekonomický status žáka zůstává faktorem významně ovlivňujícím maturitní studium žáka, a to i po zohlednění výsledků a prospěchu” (Štraková, Simonová, Greger, 2019, s. 123. Podobně dopadla zjištění v kapitole analýzy PAQ Research a IDEA [Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity](#) (Dvořák, Prokop, s. 15) zobrazující úroveň ekonomického kapitálu rodiny ve vztahu k pravděpodobnosti studia dětí na vysoké škole.

Graf 1. 2

Vztah společenského postavení rodičů (kapitálu na škále 1–5) a pravděpodobnosti VŠ vzdělání jejich dětí.

zdroj: Analýza PAQ a IDEA: Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

Ekonomická recese ve střetu s nedostatkem kapacit

V současné době se bohužel spojují dvě krizové situace dohromady. První z nich je ekonomická recese spojená s válkou na Ukrajině. Druhým problémem jsou silné ročníky nastupující na střední školy. V takových podmínkách se sociálně znevýhodněné rodiny propadají na žebříčku úspěšnosti ještě hlouběji a je potřeba zajistit jim stejnou startovní pozici pro přístup ke všeobecnému maturitnímu vzdělání. Důvod, proč nelze pokládat přijímací zkoušky za stoprocentně spravedlivé je ten, že úspěch (obzvláště v silném populačním ročníku) je navázan na dostupnost přípravy v podobě cvičných testů, přípravných kurzů a doučování.

Ruku v ruce s podporou dětí pro vyrovnání šancí u přijímacích zkoušek má jít také rozšiřování kapacit všeobecně vzdělávacích oborů, aby se nevybíralo jen třicet nejlepších jedničkářů a na dvojkaře zbylo učiliště nebo nepreferovaný obor. Střední školy s maturitou nejsou výběrová osmiletá gymnázia. Nabízí cestu k vysoké škole a k vyšším příjmům státního rozpočtu díky daním úspěšných absolventů.

Vyčíslení nákladů přípravy na přijímací zkoušky

CERMAT (cvičné testy na Jednotnou přijímací zkoušku)

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (CERMAT) není pouze administrátorem přijímacího řízení na SŠ, ale také nabízí zájemcům **zdarma** cvičné testy. Po přihlášení na webu procvicprijimacky.ceremat.cz je uživateli, se zájem o čtyřleté obory, dostupných 6 testů z matematiky a 7 z českého jazyka. Počet testů a práce s nimi nedosahuje kvality komerčních produktů. Zadání je dostupné v počítači, ale odpovědi se musí zapisovat zvláště, ne přímo do testu. Pokud uživatel nezvolí aplikaci pro procvičování, může si stáhnout mnohem [více testů ve formátu pdf](#) z let 2015–2022. Přijatelnějším řešením je aplikace [InspiS SETmobile](#), která přenáší testy do mobilních zařízení, ale stále nabízí pouze zadání testu a výsledky bez možnosti vysvětlení postupu řešení a jeho variant.

Pro děti z méně podnětného prostředí nebo pro studenty bez pomoci rodiče může být náročná orientace mezi zadáním testu a průvodcem řešení testu (př: [čeština 2022](#)).

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

Kombinaci vyplňování testů, okamžitého sdělení správné odpovědi a vysvětlení, jak se měla úloha řešit (někdy včetně online chatu s lektorem), nabízí pouze komerční produkty ve svých aplikacích. Nový ředitel Cermatu zaměřený na digitalizaci má před sebou novou výzvu.

SCIO

Na trhu produktů pro přípravu na přijímací zkoušky má SCIO velmi výrazný podíl. Kromě přípravy na JPZ vytvořila společnost také vlastní testy pro přijímání na vysoké školy – Národní srovnávací zkoušky, které využívá [více než 50 fakult](#). Náklady za zmíněné služby jsou vyčísleny v tabulce:

Příprava na JPZ		Příprava na NSZ	
Pravidelná porce přípravy (balíček)¹	2490 Kč	Kompletní příprava na test Obecných stud. předpokladů (balíček)	9750 Kč
Kompletní online příprava	2190 Kč	Kompletní příprava na test OSP a Základy spol. věd (balíček)	15800 Kč
Videokurz přípravy na JPZ	1250 Kč za předmět nebo balíček za 1990 Kč	Přípravné kurzy	5250 Kč – 1 předmět
Online prostředí Učí mě to	350 Kč – přístup na 1 měsíc k jednomu předmětu (MAT/ČJ)	Online kurzy	850 Kč – 1 předmět
Přijímačky nanečisto – cvičné psaní testů s vyhodnocením	790 Kč – 1 termín 1080 Kč – 2 termíny 5990 Kč – až 20 termínů	Cvičebnice	980 Kč – 1 předmět

¹ Sada materiálů a online úloh. SCIO uvádí, že není potřeba žádný jiný produkt

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

Přípravné kurzy s lektorem	2350 Kč za předmět – intenzivní víkendové 3450 Kč za předmět- standardní, 8 lekcí 2 h týdně 5450 Kč – 2 týdny každé všední odpoledne před JPZ, MAT+ČJ	
ScioDoučování na JPZ²	1 hodina – 450 Kč 5 hodin – 2 200 Kč 15 hodin – 6 500 Kč	
Jednotlivé online testy ČJ / MAT	350 Kč – 5 testů	
Balíček testů ČJ + MAT	500 Kč – 5 + 5 testů	
Cvičnice	850 Kč	
Sada testů	650 Kč	

zdroj: EDUin z dat SCIO

Zkoušky nanečisto – varianta pro 9. třídu

Společnost *Zkoušky nanečisto* staví přípravu na prezenčních setkáních v Praze, na kterých se vyplňují testy podobné těm od Cermatu z matematiky a češtiny. Po dokončení jsou testy vyhodnoceny a jednotlivé úlohy rozebrány. Nabízena je také online forma přípravy. Každé z více než 30 setkání nad testy stojí 600 Kč (300 Kč za předmět).

[Předplatné](#) na 3, 5, 10, 15 a více kol nabízejí množstevní slevy. Pro představu, se slevou stojí kombinace MAT + ČJ 2750 Kč za 5 setkání a 5400 Kč za 10 setkání.

Mezi další produkty Zkoušek nanečisto patří:

² Jsou nabízeny sdílené varianty (2–3 osoby) snižující cenu až o 50 % v případě tří osob.

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

- Prezenční dlouhodobý kurz – 4800 Kč za předmět
- Distanční kurz matematika, český jazyk – 4800 Kč za předmět
- Domácí kurz – 2400 Kč za předmět
- Intenzivní studijní kempy – 3950 Kč, 5 dní o prázdninách
- Domácí Zkoušky nanečisto – 200 Kč jedno kolo, 400 Kč dvě kola, 10 kol – 2000 Kč, 20 kol – 4000 Kč
- Databáze výukových videí, doplňkových výuk a dalších materiálů – 900 Kč za předmět
- Cvičebnice – 250 Kč za kus

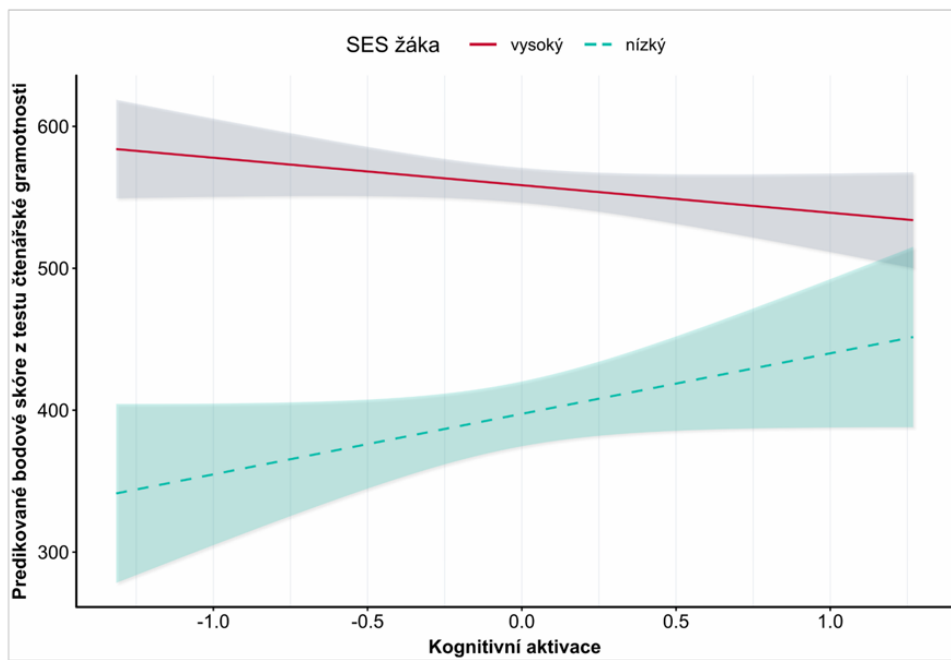
Souhrn: nízkopříjmové rodiny zasažené krizí potřebují významně podpořit

Při pohledu na ceny by se mohl leckdo pozastavit nad tím, že sada testů nebo cvičebnice jsou dosažitelné i pro níže socioekonomicky postavené rodiny. Problém je v tom, že děti z tohoto prostředí potřebují více interaktivní a systematicky vedenou výuku. V těchto rodinách také nemusí být posilována seberegulace (nastavený režim pro zvládnutí úkolu), neboť rodiče nemusí mít dostatek motivace pro podporu svého dítěte ve vzdělávání a děti kvůli tomu trpí nižší aspirací (Straková, Simonová, Greger, 2019, s.122).

Česká školní inspekce ve své analýze [Inspirace pro efektivnější management škol při snižování nerovností](#) (s. 55–57) dokazuje, jaký vliv má kompetentní učitel (u přípravy na přijímací zkoušky spíše „lektor“) na žáky s nízkým socioekonomickým statutem, jenž používá metody nabádající ke kritickému myšlení a spolupráci. Patnáctiletí žáci za použití těchto metod dosáhli v testech čtenářské gramotnosti PISA až o 50 bodů více. Podobný účinek může mít tento přístup i u přijímacích zkoušek.

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

GRAF 24 | Interakce mezi individuálním SES žáka a používáním didaktického přístupu „kognitivní aktivace“

zdroj: ČŠI, analýza [Inspirace pro efektivnější management škol při snižování nerovností](#), s. 55

Znevýhodnění zájemci o studium se dostávají do situace, kdy by jim nejvíce pomohly kurzy v cenovém rozpětí 2350 – 4800 Kč za předmět (dohromady cca 7 – 9 tis. Kč). Výše částky napovídá, že bez sociální podpory jsou pro ně tyto služby těžko dosažitelné.

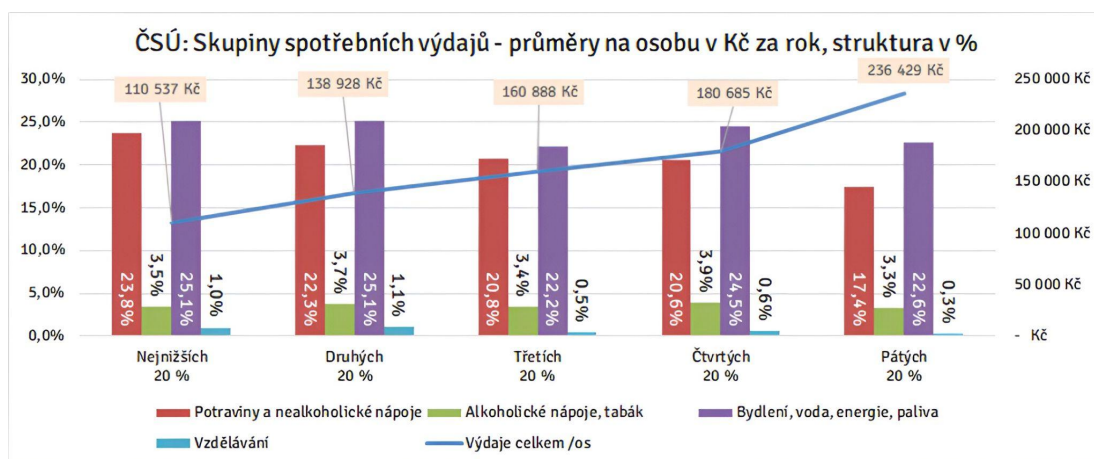
Výdaje za vzdělávání nízkopříjmových rodin

Při pohledu na rozvrstvení [spotřebních výdajů rodin](#) od Českého statistického úřadu (2021) si můžeme lehce představit, jaké rozdíly jsou v dosažitelnosti těchto kurzů pro různé domácnosti. Nízkopříjmové rodiny ze svých rozpočtů investují do vzdělání větší podíl, ale celkově je jejich situace horší, protože rodiny středoškoláků a také skupina 20

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

% rodin s nejnižšími příjmy mají výrazně více dětí než vysokoškoláci, kteří mají vyšší příjmy a jsou zvyklí do vzdělání investovat větší částky.

Podle údajů ČSÚ rodiny zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním investovali v roce 2021 do vzdělávání v průměru 2080 Kč na osobu, zatímco rodiče s nižším vzděláním jen 678 Kč. Při pohledu na graf níže lze spočítat, že u nejnižších 20 % (lidí podle jejich výdajů) činí výdaje na vzdělávání ze všech příjmů 1105 Kč na osobu, u čtvrté pětiny nejvíce vydělávajících je to 11201 Kč a nejvyšší pětiny připadá na jednu osobu 7092 Kč.

zdroj: ČSÚ, [Spotřební výdaje domácností 2021](#)

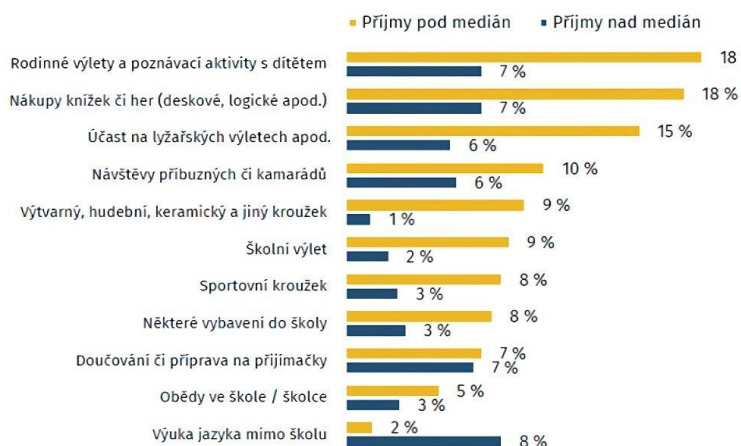
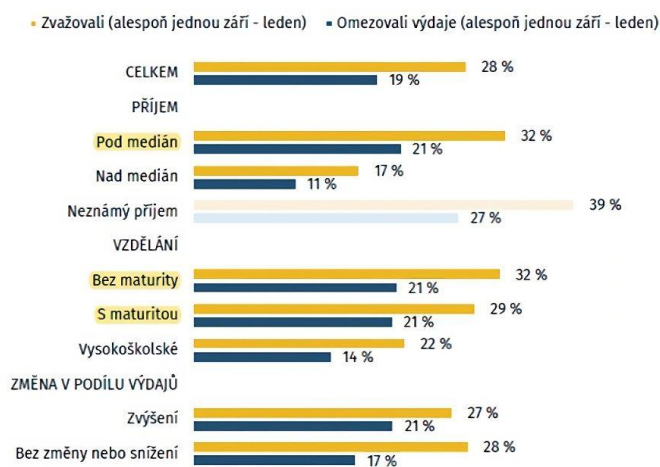
Aktuální analýza PAQ Research *Inflace a její dopad na výdaje rodin na vzdělávání dětí* potvrzuje nepříznivou situaci, kdy „*takřka 2x častěji výdaje na vzdělávání omezují rodiny s příjmy pod medián než z bohatší poloviny. Výrazně častěji je také omezují rodiče bez maturity. Dalších zhruba 9 % rodin omezení výdajů na děti zvažovalo, ale ještě k němu nepřistoupilo. I těch je více mezi rodinami z chudší poloviny a rodiči bez maturity.*“ (PAQ Research 2023). Dále autoři analýzy uvádí, že rodiny s nižšími příjmy omezují nákladné neformální aktivity v podobě výletů, nákupů knížek nebo školních lyžařských kurzů. Rodiny s vyšším příjmem omezují výdaje pro přípravu na přijímací zkoušky a výuku

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

jazyků mimo školu. Důležité je si uvědomit, že rodiny s nižšími příjmy nemusí omezovat přípravu na přijímací zkoušky, protože do ní neinvestují vůbec.

/ Kolik % domácností alespoň jednou za sledovanou dobu (září 2022 – leden 2023) zvažovalo/realizovalo výrazné omezení na vybavení a aktivity pro děti

/ Kolik rodin muselo omezit volnočasové aktivity dětí – dle příjmu domácnosti

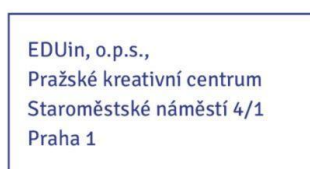
zdroj: [PAQ Research, 2023, Inflace a její dopad na výdaje rodin na vzdělávání dětí](#)

Možnosti podpory socioekonomicky znevýhodněných studentů

SCIO

Společnost SCIO nabízí [Sociální slevu](#) pouze pro Národní srovnávací zkoušky na vysoké školy. Pro Jednotné přijímací zkoušky na SŠ žádné slevy nenabízí. Sociální sleva představuje pro studenta několik výhod: odpuštění registračních poplatků na jednotlivé zkoušky bez dodatečných služeb; sleva na všechny další produkty a služby do limitu 2000 Kč. Slevy se nevztahují na tzv. balíčky. Je třeba si koupit zvlášť online kurz ZSV a OSP dohromady za 1700 Kč. Do slevy nelze zahrnout zvláštní balíček ZSV+OSP za 1410 Kč.

Pro dosažení sociální slevy pro NSZ musí zájemce předložit:

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

- rozhodnutí (příp. ověřenou kopií) příslušného orgánu státní správy v oblasti sociálního zabezpečení o **přiznání přídatku na dítě** tak, jak je aktuálně uvedena na internetové stránce MPSV – Přídatek na dítě. V případě jiné dávky státní sociální podpory bude žádost včetně potřebných dokladů posouzena společností Scio individuálně.
- **platební rozpis vystavený úřadem práce**, ze kterého plyne, že byl zájemce o účast v NSZ příjemcem dávky v měsíci předcházejícím měsíci, ve kterém žádá o přiznání sociální slevy
- **čestné prohlášení účastníka NSZ**

zdroj: [Obchodní podmínky SCIO](#)

Dotazy EDUinu pro Scio na možnosti podpory:

- Plánujete sociální podporu rozšířit pro sociálně znevýhodněné žáky devátých tříd, kteří mohou mít v současném silném populačním ročníku nižší pravděpodobnost na úspěch?
- Kolik sociálních slev udělilo SCIO v roce 2022 a 2021, případně v jaké celkové výši?
- Jaké produkty mohou být v rámci sociální slevy poskytovány, pokud se sleva nevztahuje na tzv. balíčky?

Odpověď společnosti Scio:

Obávám se, že máte špatné informace. Scio má výrazný sociální program v případě Národních srovnávacích zkoušek, tedy přijímaček na desítky VŠ, které Scio přímo zajišťuje. Sociální podpora se týká jak samotných přijímaček (zkoušky zdarma pro sociálně znevýhodněné), tak přípravy (zdarma do hodnoty 2000 Kč).

Co se týká jednotných přijímacích zkoušek na SŠ, tak ty zajišťuje Cermat. Scio v tomto případě – podobně jako desítky jiných subjektů – nabízí pomoc s přípravou, nicméně v tomto případě žádný sociální program nemáme.

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

Své kapacity v oblasti sociální pomoci namísto toho směřujeme např. na pomoc Ukrajincům (Scioškoly ihned po začátku války nabídly zdarma své volné kapacity) nebo v době covidu jsme ve spolupráci s Vodafonem propláceli připojení děti ze sociálně znevýhodněných rodin k internetu.

Bohuslav Bohuněk | Manažer komunikace, SCIO s. r. o.

ZKOUŠKY NANEČISTO

Zkoušky nanečisto nabízejí na svých stránkách *Program na podporu vzdělání pro sociálně slabší*, u kterého uvádí, že podpora je individuální. S každým studentem se řeší jeho možnosti a je mu vybrána odpovídající nabídka služeb. Zájemce by měl v rámci žádání o podporu odeslat email obsahující „příběh“ žadatele a jeho motivaci.

Dotazy EDUinu pro Zkoušky nanečisto na možnosti podpory:

Na základě jakých kritérií vybíráte žadatele, kteří si podporu zaslouží? Na webu zmiňujete, že podoba podpory je hodně individuální, ale určitě se najdou nějaké jednotlicí prvky nebo příklady.

Odpověď společnosti Zkoušky nanečisto:

Dobrý den, jistou výši slevy udělujeme v podstatě každému žadateli. Zatím se nám nestalo, že by toho někdo zneužíval. Jednoznačným kritériem je sourozenecká sleva pro každou sourozeneckou dvojici či trojici. Další slevy jsme přidělovali na základě mailů nebo telefonátů rodičům samoživitelům nebo rodičům s problémem zaměstnanosti. Jsme si jisti, že každý, kdo nám podobný důvod sdělí, si slevu zaslouží a nemáme zájem vyžadovat nějaké doklady. Speciální případy probíhají na základě osobního setkání. To probíhá většinou tak, že rodič doprovází dítě na naše výuky (kurzy nebo termínové výuky zkoušek nanečisto) a tam situaci rozebere s našimi pracovníky.

EDUin

PODPORA EKONOMICKY ZNEVÝHODNĚNÝCH STUDENTŮ V PŘÍPRAVĚ NA SŠ A VŠ

V letošním školním roce jsme udělili nějakou formu podpory zhruba 200 žákům. Nejvyšší slevy byly ve výši 50 %. U některých se jednalo pouze o rozložení plateb do splátkového kalendáře.

Petr Husar, Zkoušky nanečisto

Zdroje:

[Program na podporu vzdělání pro sociálně slabší - Zkoušky nanečisto](#)

[Scio - Obchodní podmínky](#) - sociální stipendia

